

végeredményében csak távoli kapcsolatban van. Hasonlít az esethez, amikor pld. egy kereskedő földbirtokot vesz részletfizetésre s a részleteket üzlete jövedelméből véli megfizetni, de később a körülmények változása folytán az üzlet jövedelmezősége megcsappan. Nem menő abszurdum lenne-e ilyenkor arra gondolni, hogy a vevő kereskedő vételárleszállítást kérhessen, „körülményei változása” folytán?

De van ennek a kérdésnek másik oldala is. *Ha a 413. §. alapján a nyugdíjat le lehet szállítani, akkor nyilván fel is lehet emelni.* Ez tehát azt jelentené, hogy a nyugdíjas hivatkozva családjának szaporodására, vagy betegségére, avagy a munkaadó kedvező üzletmenetére, a szerződésileg megállapított nyugdíj felemelését is kérhetné „a körülmények változása” folytán.

A 413. §. alapján való leszállítás ellenkezik azzal a jogszabállyal is, amely a nyugdíj leszállítását nem egyszerűen „a körülmények változása” alapján, hanem *csak gazdasági lehetetlenülés esetén* engedi meg, amely utóbbihoz pedig az kell, hogy a nyugdíjfizetésre kötelezett viszonyai oly lényeges és mélyreható változáson menjenek keresztül, amelynek folytán az eredeti nyugdíjösszeg megfizetése számára elviselhetetlen terhet jelentsen és anyagi romlását eredményezze. (K. II. 2432/1933. J. H. VIII. 227.)

Az ellentétes bírói ítéletekre való tekintettel, minden esetre célszerű lenne a kérdésnek jogegységi döntéssel való elbírálása.

A közlemény megírása óta a J. H. folyó évi 30. számában közzétételt a Kúria III. 1491/1935. számú ítélet (meghozták 1935. VI. 19-én). Itt a felperes a Pp. 413. §-a alapján nyugdíjfelemelést kért. A Kúria elvileg kimondja, hogy a Pp. 413. §-a alapján a nyugdíj ugyan felemelhető, konkrét esetben azonban elutasít, mert a nyugdíj arányszám alapján lett megállapítva, amelynél az alkalmazott vagyoni helyzete figyelembe nem veendő.

Dr. Munkácsi Ernő.

Magáneljárási jog. Állandó és közsímert gyakorlat, hogy az azonnali hatályú elbocsátási ok elenyészik, ha a munkaadó nyomban nem érvényesíti; a nyomban érvényesítés kötelezettsége alól kivétel az, ha az azonnali hatályú elbocsátási ok megállapíthatásához tudakozódás és vizsgálódás volt szükséges (budapesti kir. ítélőtábla P. VI. 8136/1927., JH. 1928. 31. és Kúria P. II. 3788/1932., Jogt. Közl. 1933. 203. old.). A munkaadónak a joga a tényállás előzetes kitisztázásához ezek szerint a döntések szerint akkor áll fenn, ha erre az eset *objektív* körülményei szerint szükség van. A Kúriának közelmúltban hozott P. II. 5004/1934. sz. ítélete (JH. 1935. 263.) még egy lépéssel tovább megy: nem tartja késedelmesnek a fegyelmi eljárás megindítását és az annak eredményeképpen kimondott azonnali hatályú elbocsátást, ha a munkaadó előbb házi vizsgálatot tartott és a fegyelmi eljárást a munkavállaló által elkövetett sikerkasztás után több mint egy hónappal tette folyamatba. Érdekes ez a döntés azért, mert nem az azonnali hatályú elbocsátáshoz szükséges tényállás objektíve bonyolultabb megállapíthatóságát, hanem azt a *szubjektív* momentumot emeli ki, hogy a munkaadó

a maga szervezete szövevényes voltánál fogva csak komplikált módon, házvizsgálat és fegyelmi eljárás lefolytatása után tudja létrehozni a maga akaratelhatározását. Ez a döntés és a korábbi hasonló döntések figyelemreméltóak azért, mert bizonyos fokig áthidalást képeznek a közjog és magánjog, az anyagi és eljárási jog között. A magánjog még ma, a nagyüzemek korszakában is, prima vista az egyes emberre, annak könnyen áttekinthető kis üzemére van szabva. Ebből a kiindulópontból ered a magánjog egyik alaptétele, az azonnali nyilatkozattétel kötelezettsége, legyen akár ajánlat elfogadásáról, áru kifogásolásáról vagy hűtlen alkalmazott eltávolításáról szó. Ezzel szemben a közjog kiindulópontja: a bonyolult hatósági organizáció, amelyet éppen komplikáltságánál fogva azonnali intézkedésre kötelezni nem lehet; a közjogi személy szerződést nem ajánlatnak nyombani elfogadásával köt meg, hanem a közszállítási szabályzat által előírt körülményes módon és a hűtlen közalkalmazott eltávolítása sem azonnali felmondással, hanem perrendszerű fegyelmi eljárással történik. Már most vannak magánjogi üzemek is, amelyek terjedelme, sőt szervezete és ügyvitele is a közjogi testületekéhez hasonló, amelyeknél tehát a tények megállapítása és a következmények levonása csak a közjogi testületekéhez hasonló eljárás során történhetik. Épp ezeknek az inkonvenienciáknak az elhárítása végett szokta kikötni a szolgáltatási szerződés a fegyelmi eljárást, amely esetben azután az eljárás átközjogiasítása a magánjogi szerződés erejénél fogva történik meg. A fenti eset azért figyelemreméltó, mert a munkaadónak még a fegyelmi eljáráson felül a házi vizsgálat lefolytatásához is jogot ad. A konstrukció dogmatikus érdekessége az, amely a jelen soroknak elsősorban tárgya és így nyitva hagyván azt a kérdést, vajjon az adott esetben az alkalmazottnak túlhosszú ideig való bizonytalanságban tartása méltányos volt-e.

A korábbi gyakorlatból hasonló döntések: A debreceni tábla P. II. 328/1928. sz. ítélete szerint (JH. 1928. 1162.) az elbocsátásnak öt nap múlva való közzélése sportszövetkezetnél nem elkésett, mivel a munkaadó szervezeti szabályok szerint működő jogi személy lévén, a felmondás kérdésében eljárni hivatott szervnek az előzmények felderítésére, az ügy letárgyalására és eldöntésére az említett időre szüksége volt. Ugyanez a bíróság P. I. 2036/1927. sz. ítéletében (u.-o. 264.) nem tartja elkésettnek azt a fegyelmi eljárást, amely a rendőrségi nyomozás eredményét bevárta.

Dr. Vági József.

Az aranykoronáról szóló életbiztosítások. Pénzünk elértéktelepedése idején, a régi papirkoronás világban, de még később is, a stabilizáció és pengőátszámítás korában, tömegesen kötöttek aranykoronára szóló életbiztosításokat. Az aranykorona 1927. január 1.; a kötelező pengőszámítás előtt sem volt kurrens pénznem, tehát meg kellett határozni az aranykoronának az országos pénznemre — papirkoronára vagy pengőre — való átszámításának a módját. A biztosítási szerződések, talán kivétel nélkül, az északamerikai dolláron való átszámítást kötötték ki a kölcsönös tartozások teljesítésénél. A biztosítási szerződések „külön